

УКД 81

Дуда М. – ст. гр. МХ-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВИХ ТЕКСТІВ

Науковий керівник: Мацюк Г. Р.

Duda M.

Ternopil Ivan Puluji National Technical University

FEATURES OF TRANSLATION OF SCIENTIFIC TEXTS

Supervisor: Matsiuk H. R.

Ключові слова: перекладання, переклад, лексичні трансформації

Keywords: translation, translation, lexical transformations

У соціальній комунікації вчених і фахівців важливу роль відіграє науковий переклад. При виконанні такого перекладу необхідно брати до уваги, що науковий стиль характеризується логічністю побудови речень, інформативною насиченістю, смисловою точністю, чіткою об'єктивністю викладу матеріалу та відсутністю емоційності.

Перекладання – це процес, під час якого усне мовлення чи текст, який виражений однією мовою оригіналу, переводиться в іншу (мовою перекладу).

Переклад – це продукт перекладання, і є або новим текстом, або новим усним мовленням, відтворені мовою перекладу.

За формою переклади є усні (послідовний та синхронний) і письмовий. *Послідовний* – це усний переклад з однієї мови на іншу після її прослуховування. А *синхронний* – це процес, який здійснює переклад одночасним отриманням усного повідомлення.

За способом розрізняють буквальний і адекватний переклад. *Буквальний* переклад (дослівний) – зберігаються граматичні конструкції та порядок слів, невласливі мові, якою перекладають. *Адекватний* переклад – передає зміст оригіналу, його стиль, усі норми літературної мови перекладу.

За змістом є суспільно-політичні, художні й науково технічні (технічний) переклади.

Правила перекладання наукових термінів можливі такими варіантами: наявність постійного еквівалента перекладного; наявність контекстуального еквівалента перекладного. З першим варіантом, як правило, не виникають труднощі, бо еквівалент слова мови оригіналу можна знайти в словнику. Навіть якщо слово має багато значень, то обрати правильне з них допоможе контекст тексту звідки взяли слово. Другий варіант вважається складнішим, бо доводиться вдаватись до лексичних трансформацій.

Лексичні трансформації – це зміна певних слів або словосполучень з оригіналу з подальшою метою точного передавання змісту та врахування норм мови перекладу.

З особливостей перекладу наукових текстів на українську мову можна виділити переклад процесуальних понять, дієприкметників, прийменникових конструкцій, лексичні та синтаксичні труднощі перекладання та редагування текстів.

Для кращого розуміння перекладу процесуальних понять візьмемо за приклад такі поняття, які слід розрізняти, як дія, подія, наслідок дії. Дія – це перебіг процесу, який навіть не має ніяких часових обмежень. Подія – процес який вже повністю

завершений. Та наслідок дії – це стан або об'єкт, який утворився внаслідок певної події, одним словом – досягнутий результат.

Великі труднощі приносить дієприкметник, якщо його вживають у текстах написаних російською мовою. Аби його перекласти, спочатку потрібно визначити, що він означає в даному контексті, а потім підібрати з української мови засіб, який утворить відповідну дієслівну форму. Дієприслівники теперішнього часу обмежені в утворенні й використанні, особлива якщо утворені від дієслів I та II дієвідміни.

Під час перекладу прийменникових конструкцій варто звернути увагу на їх значення. У наукових текстах доволі часто попадаються кліше. Вони перекладаються як одне ціле.

При перекладі українською мовою наукових текстів часто використовують дослівний переклад, що призводить до грубих помилок. Виникають труднощі при перекладі з російської мови на українську, коли у першій для кількох понять існує одне багатозначне слово, а в другій навіть не одне, а декілька. Щоб уникнути таких помилок, слід уточнювати в словниках значення схожих слів, а також звертати увагу на контекст.

Наприклад, розглянемо близькі за значенням іменники керування та управління. Тут можна сказати, що ці слова можуть виступати дублерами, а саме, коли йдеться про прилади, які керують роботою механізмів. Але коли йдеться про назву установи чи адміністративні одиниці в певній галузі, тоді вже вживається тільки у значенні управління.

Між парами слів: керувати та керування, управляти та управління існує велика розбіжність. Так, у науках як математика, фізика, словниках, які стосуються техніки, можна зустріти слова керувати та керування, а якщо звернутись до процесів, які відбуваються в адміністративно-господарській сфері, то там вже буде – управляти та управління.

У діловому спілкуванні оперують поняттями, які будуть походити від терміну «документ». Їх потрібно вміти чітко розмежовувати. Наприклад, між термінами «документальний» та «документний» є велика змістова розбіжність, так «документний» – це той, що складається з документів або має пряме фізичне відношення до документа, а «документальний» – буде означати, що він є підтверджений документом чи достовірний.

У той же час Т. Г. Горбаченко розмежовує по-іншому ці поняття, а саме «документний» – складається з документів, як документний ресурс, документний масив, тощо, а вже «документальний» – виступає як той, що містить документ у своїй структурі як один з елементів. Беручи ще схожі «документаційний» та «документований» можна побачити різницю у значенні. За значенням перше належить до документації як документаційний ресурс, а другий вже буде оснований на документах чи підтверджений документами (має посилання на документи).

Редагування перекладу є вдосконалення отриманого результату, і цей процес буває двох типів. Перший – це є як авторське редагування, коли редактором тексту виступає перекладач. Другий – це редагування тексту здійснює інша людина (або сам перекладач, або той самий редактор). Весь процес редагування тексту та його перевірки ділиться на чотири етапи: ознайомлення з текстом оригіналу та перекладу, звірення тексту перекладу з вихідним текстом, внесення смислових і стилістичних правок та кінцевий етап – порівняння попереднього тексту з його новим варіантом, остаточна перевірка.